

— Յիշի՛ր պէտէ Կիւնարտ Բուսկիյի
Շարգի գոմիսնուն, նիգամսմէյի է.
սասի միւղաքերաթննա թէքար պաշ
լամբը, իսէ տէ, Օսմանը գոմիսէր-
յէրի պաղը միւղատուն թէկիսիւրին
թալէպ իլլէտիքիւրի իշին միւղաքերաթ
օրւարթիւ գէրէնան իտիւօր իմիշ:
— Ի՞նչի գըթա գըրհլը սէֆինէյի
հիւսմեռուն, թալեա վաքօրու իլէ պէ-
րապէր պահը Սէֆիտէ աղիմէթ իթ-
մէք իւզրէ, թէտարթեաթ տա պու-
լունմադ տա տըրլար:
— Իթալիանըն Տէրիսաաթէթ սէ-
ֆիքի գօնթ Զիշի հազրէթլէրի կէշէն
հիւսմա կիւնիւ Տէրիսաաթէթէ վի-
րուտ իլլէմիշ տիր:
— Ավսթրիա սէֆիքի գօնթ Զիշի
հազրէթլէրի բազար կիւնիւ Պապը Ալի-
տէ սատրազամ վէ խարիճիէ նազըրը
բաշա հազրէթլէրի իլէ միւղաթ իլ-
լէմիշ տիր:
— Պանքեր միւսիւ Գամարանըն,
տէվէթը Ալիէնէ իտիլէն իսթիքրաղըն
թէնտիտիւրի քէնտիսիւնէ խապէր վի-
մէմէսիտէն տօլաքը Պանգը Օսմանի
ալէյհիւնէ աշտըղը տալա իւզէրինէ,
միւսիւ Գամարա, Ալմանիա գօնթ օսու-
նու օուլի հաքիմի թալեիւն իլլէտիլի
կիպի պանգա տալիւ Պրանսա գօնթ օ-
լոսուսու հաքիմի թալեիւն իլլէմիշ տիր:
— Բուսիա սէֆարէթլանէսիտէ
էվլէթի կիճէ վիլլիլէն պալօ բէք միւ-
քէմմէլ օլմուշ, վէ շէֆֆաքտան սօն-
րա խիթիմ պուլմուշ տուր:
Իշպու գիւսաթէթ տէ ինկիլթէրա
սէֆիքիտէն մատաա պիլճիւմէ տիւէ-
լը էննէպիէն սիւֆէրաքը վէ վիւքէյա-
յի ֆիլիմ հազարաթլըն էքսէրիսի
հազըր պուլունմուշ տուր:
— Պրանսա րէյիսի հիւսմուրը մա-
րէյալ Մագ Մահուն թարաֆընտան, Ա-
րիֆի բաշա հազրէթլէրինէ, Լէժիօն
տ'Օնէօր նըշանըն պէյիլէք գօրտօ-
նու իթա օլունտուղու, վէ բաշայի միւ-
շարիւլէյին, բազար իրթէսի կիւնիւ
Բարիստէն հարէթթ իտէնէյի հալա-
տիւր թէկիւրաֆիտէն տիր:
— Գօսօվա ֆըրգասընա մէմուր օ-
լան իքիսի օրտույի հիւսմեռուն թօ-
նու իլլաքը Ահմէտ բաշա հազրէթլէրի
էվլէթիսի կիւն Սէլանիք թարիքի իլէ
մահէլլը մէմուրիէթինէ միւլթէվէճի-
հէն Տէրիսաաթէթ տէն հարէթթ իթ-
միշ տիր:
— Բուսիա իլէ մուսհէտէյի միւլ-
սուսէյին իքիսի մատաթիւն տալիւ
միւղաքերաթ տէվամ օլունմադ տա օ-
լուպ, հաթիթա Բուսիա էլլիսի բրէնս

Լօպսնօֆ հազրէթլէրի, մատտէյի մէզ-
քիւրէնէ տալիւ Պապը Ալի ճանիպին.
տէն գալէմէ ալլանը օլան միւսէվէտ-
տէյի թէկիւրաֆիտէն Բէթրապուրիւ
շար իտիպ ճէվապա պէրէթօր:
— Տալիլիէն նազըրը Գատրի բա-
շա հազրէթլէրին իւքիպ օլունտու
վաքօր մուհարէթին պէշինէ կիւնիւ
Ատէնտէն կէշմիշ օլունտու թէկիւրաֆ
իլէ խապէր վիլլիլէսի ճիշէթլէ, էօ-
նիւսիւզտէթի հաթիթանըն իւք կիւնիւ-
րի Տէրիսաաթէթէ կէլմէլէրի մէմուր
տուր:
— Վիէննա տա թալա ու նէշը օլու-
նան Բրէս դազէթալընըն իլլաթէթինէ
նէզարէն, Միլտիթ րէյիսի Տօտա, մէմ-
լէթէթինին իթալիաեա իլհաքը ի-
շին Արնափուրաթ թարաֆընտան իլլա
օլունտան հէնէճան ու հարէթթէ միւ-
սայիտ կէօրիւնտիւկիտէն, Պապը Ալի,
թէտապիլը իհիթիաթիէյի պիլիթ.
թիլապ Արնափուրաթ սէվալիլի պօ-
նունտա գարաղօ տօյաշմասըն օրա-
տաքի տօնանմայի հիւսմեռուն ֆըր-
գասը գօմանտանը Մանթըլօք պէյէ
էմր իլլէմիշ տիր:
— Աթինա տան վիլլուտ իտէն սօն
թէկիւրաֆլարա կէօրէ, օրտաա սէքիք
օն պին քիշիտէն իսպարէթ պուլունտան
տաաքիլը միլիէնէ կիճէ կիւնտիւզ
թալիմ իթտիլիմէքտէ պուլունմուշ
տուր:
— Բուսիայի Շարգի թանգիմաթ
գօմիսիօնունուն պու կիւնիւրտէ միւ-
ղաքէրէ իթտիլի էն մուհիմ մէսայիլ-
տէն պիլի տալի ժանտարմա աքէրի-
նին վիլաթէթը մէզքիւրէնտէ թէշէրի
մատտէսի տիր: Գօմիսիօն ազաքը,
ժանտարմա նէֆէրլէրինին պիլա իս-
թիսնա ինկիլապարը իւզուլմիլիթա-
տիք խուսուսուտա հէմէֆեքտար իս-
լէր տէ, գապիթլէրին Պուլար միլլէ-
թինին դայրը էֆրատտան թալեիւն օ-
լունտուրա իսէ, Պուլարալար պէյին-
տէ մուհիպը հէնէճան օրտաալըն
տէրիլ իտիւօրալար իմիշ: Բուս վէ ին-
կիլիզ գապիթլէրի տալիլ գապուլ օ-
լունմաքալ, Բուսիայի Շարգի ժան-
տարմա գօմանտանըլըն, Պրանսա
գապիթանընտան միւսիւ վիթալիս ին-
թիլապ օլունմուշ տուր:
Հէր պիլի պինէր քիշի իթիպա-
րըյա, իւշ թապուր ժանտարմա թէշ-
քիլինէ տալիլ միւսայիլէյին, Բուս-
իլի Շարգի գօմիսիօնունա թապուլմ
իտէրէք գապուլ իտիլիլ օլան լայի-
հաքը մուհիպինէ, Բուսիայի Շարգի

ժանտարմա գապիթլէրի Յիլիպէ վէ
Իսլիմեա վէ Պէրդօտա իգամէթ իտէ.
ճէլլէր: Պու գապիթլէր վէ միւղիմ-
լէր հէր Պրանսըք օլունտա, վէ պէշ
սէնէ միւսէթլէ մուսլիմ սըֆաթըյա
իսթիլաաթ օլունտադար իմիշ:
— Տէրիսաաթէթ տէ պուլունտան
նունանըլար, Պրանսա տէվէթինին
Տէրիսաաթէթ սէֆիքի օլուպ, Պրանսա
աեան մէճիսինէ ազա ինթիլապ օ-
լունտու օլան միւսիւ Պուրիսիէնէ պիլ-
հէյէթլէ մէպուսէ կէօնտէրիպ թէպ-
րիք իթմիլլէր, վէ միշարիլէյն տալիլ,
հէյէթլէ մէպուսէնէ, պիլ սուրէթլէ
նազիթեանէտէ գապուլ իլէ սապը վէ
սիւքիւնէթ իւզրէ պուլունմալարը
լիւզուլմիլի պէեան իլլէմիշ տիր:
— Թայմս դազէթալըն մուսպիլի
միւսիւ վալա իլէ, Բուսիայի Շարգի-
տէ ինկիլթէրա գօմիսիօն սըր Տրիւ-
մօտ վիլլիլ սըր քեաթիլի միւսիւ
վալլօ, Բատօք տաղարընտա սէյիա-
հաթ, վէ կիւմիլիսիէնտէ 40 պին գա-
տար միւսիւսիլլէն իսլամիէնին, ֆէվ
գէլաաթէ պիլ հալը սէֆալէթտէ պու-
լունտուգարըն միւսհէտէ իտէրէք,
պու պապտէ ինկիլթէրա էլլիսի սըր
Լաեարտ հազրէթլէրինէ պիլլէր ըա-
թօրթ թապուլմ իլլէմիշ տիր:
— Միւսիլլէմէյի Ամէրիգանըն
գօնկրէ մէճիսինտէ զեկտմէրին օ-
նընէ կիւնիւ խարիճիէն վէքալէթի-
նին պիւտէնէ պիլ խալի միւղաքէ-
րէտէն սօնրա գապուլ օլունմուշ տուր:
Մէզքիւր պիւտէնտէ, Լանտա վէ Բա-
րիս վէ Պէրլին վէ Բէթրապուր սէֆա-
րէթլէրինին թալաիսաթընտան 2500
րիպ թէնգիլ: օլունտաք, մէզքիւր
սէֆարէթլէրին թալաիսաթընտար պին
րիւսիլ ինտիլիլիլ, վէ Լա Հայի վէ
Պիւսէլ վէ Պէրն վէ Աթինա սէֆա-
րէթլէրի պիւսպիլիլին լալլ օլուն-
մուշ տուր: Իշպու պիւտէնէն միւ-
ղաքէրաթը էնսաքնտա, գօնկրէնին
պաղը ազաք, տիւսիլ էննէպիէնէնէ
տիւսիլ պուլունտան տիւրմասի մէմու-
րիէնէթլէրինին լալլիլին, վէ պուլունտան
լըթմէթլինին ժէնէթալ գօնթ օլունտա
իհալէսիլին, վէ էկէր մուհիմ պիլ վա-
գըա գուհուր իլէ միւղաքէրաթը շէ-
տիտէ ճէրէնան իլլէր իսէ, ֆէվգէլա-
տէ պիլ սէֆիլ իրալիլին թալէպ իթ-
միլլէր տիր:
— Սօֆիա տան էաղըլմը օլան յուս-
3 թարիլի պիլ մէքուպտ օգուս-
մուշ տուր:
Պուլարալար թէֆթիլ գօմիսիօ-

նու ազաքնտան պուլունտա պուլուն-
նանար, իթալեա վէ Ալմանեա մէմուր-
լարընէ վիլլուտիէն մուսիլաղըր օլ-
տուգարը հալտէ, Բուսիա գօնթ օլունտա
Տալիսօթըն, պու գօմիսիօնտա պու-
լունտա պուլունտաղընա գապար
վիլմէք իւզրէ միւղաքէրաթը իսթի-
տալէտէ պուլունտալար տըր Պու մէ-
սէլէ տէվէթլէրէն: արդ օլունտուշ, վէ
աքնան խապէրլէրէ կէօրէ, հէր տէվ-
լէթ, միւսայիլէյին իլլիթաղըր ալէյ-
հինտէ պուլունտալար տուր:
Ալմանեա մէմուրու օլուպ Պէրլութ
գօնթ օլունտա պուլունտան միւսիւ Պրիկ
էաղընտա պուլունտա կէլէճէք տիր:
Միւսայիլէյն պուլունտա կէլտիլինտէ
գօմիսիօն թըրնօվաեա կիտէճէք տիր:
Բրէնս Տօնտուգօֆ, Պուլար միւ-
թէպէրալ թարաֆընտան թապուլթ ի-
տիլլէճէք օլան Պուլարալար նիգամ-
նամէյի էսաիսիլին թանգիլ իթմիլ
տիր: Բրէնս քէզալլէք միւլթէպէրան
թարաֆընտան թէտալիք օլունտա
իւզրէ աաքիլի միլիէնէ հաղընտա
պիլ նիգամ գալէմէ ալմուշ տուր:
Կէշէն գեկտմէրտէ քիւշաա օ-
լունտան մէքթէպ ասքէրիէն պիլ Բուս
գալմադալմը միւսիլ նաապ իտիլիլ
տիր:
— Բրէրիպիլ քիւշաալ գաղէթա-
սը, Պուլար ասաքիլը միլիէնէն տա-
յիլ թիլտէք իսլամիլ միլիթօր:
Պէրլին մուսհէտէսիլին պիլլինի
մատտէսինէ թէվֆիգան թէշէլլ օլու-
նամաք Պուլար ասաքիլը միլիէսի, գա-
թէն 1877 սէնէսի ապրիլ ալունտա թէշ-
քիլ օլունմը իտիլ թարիլը մէզքիւրտէ
իմէրաթօր Ալէքսանար, Գիլիէթտէ
Բուսիա ասքէրինէ րէսիլ կէլիտ ինտ
իթտիլիլ միւսսէպէթլէ, միւսարի-
լէյնէ, Պուլարալարտան հէնուլ թէշ-
քիլ օլունմը իքի թապուր ասքէր
թապուլմ օլունմը իտիլ Պուլարտան
միւլթէթլէր չօղալաղըն, պու կէօ-
նիլլիլէր տալիլ ալթը թապուր բիա-
տէ վէ ալթը պէօլիլէ սիւարիէն իպ-
լաղ օլունմը տուր:
Պուլար կէօնիլլիլլէրինէ, մուսիլ-
լարէն Գապուլ կէօնտէրլին ժէնէ-
րալ Սթիլիլլէթ գօմանտան թալեիլ
օլունտուշ, վէ պուլունտա միւսհարէպէ
գէ-
մանընտա Բուսիալարա խալիլ լըթ-
մէթ իթմիլլէր տիր:
Ժէնէթալ Կուրգօ, 1877 սէնէսի
յուլիս ալունտա Պաղալարը կէլտիլի
սըրաաա Պուլար կէօնիլլիլլէրին միւ-
սայիլէյնէ պիլլիլէ պուլունտալար,

21 ՆԿԵԱՆԷ ԳԼԶԸ

— 63 —

25

ՂԱՐԻՊ ՊԻՐ ՏՈՒԵԼԼՕ

Թանքիւր րապի կէլէ պիլլիլիլ ալլալ
— Պէն հազըրմ, ալտի:
— Սիլ էօնտէն կիտիլ, ալէն տէ արգա-
տան կիլիթօրում, տէնու ճէվապ վիլլուտի
Քիլիթնու:
Սիլի վաղըրտա միւղաթ շիլտիլի կէլէ
էյիլլէրէք, վէ Մօրալիլիլ պիլլիլիլտան թու-
թուպ, աեաղա գալաղըր, վէ մէրդու-
մուն ճիւղիլէ մուղալմիլլիլիլ նապիլլէն,
քէնտիլլիլ պիլլապիլ չիլթէ կիլտիլլիլիլ
մէմպուր գլլալ:
— Պու հէրիլի պիլլիլ պօղաղաեադ
տէտի Մօրալիլ քէնտիլ քէնտիլիլ, արթը
սօն սաաթըմ կէլտիլ, իմիլ, էա՝ պիլլիլ
մուհաթըլըմ օլան աղիլ, պանա միւղալմիլ
էլլ:

26

ՂԱՐԻՊ ՊԻՐ ՏՈՒԵԼԼՕ (ՁԵԼ)

Մուսիլալարէն շիլտիլի, ուզուս էաթա-
ղըն շըղալարաթ, Մօրալիլիլ կէլէ էաթըր-
տըղընտա:
— Միւսիլ, տէտի Թանքէթտ էիլլէք
սէտա իլլ վէ տէլլէթլէ, նէ՝ էաթըրտու-
նուլ: Սաղըն շու հէրիլիլ Եօլտիլլիլիլիլ,
չիւքիլ միւղալմիլլիլ միւսապիլա իթ-
մէլլիլիլտան, պու պիլ խալիլիլէն ալլապ-
լըդ սաթըլլը:
Քիլիթնու պու սէօլէ ճէվապ վիլլիլիլ, վէ
չանթալար տէրուսիլտան ուզուս վէ ինէպ պիլ
լիլ շըղալարաթ, էաթաղալընտա իլլէպ պէօլ-
սիլ:
Պտուլ հու մէզքէլ իլլիլ պիլլիլ բարալըլ-
լա Մօրալիլիլ էլլիլիլիլ սըրթընտան, վէ
սիլիլիլ իլլիլ տէ պիլլալմիլ մէրդուլ չիլլիլա-
նէյի հէման օլաղըլլիլ գալալաա էաթըն-
տա պուլունտան պիլլա աղաճ քէնթիլլէն պաղ-
լաալ: Աղալմէն զիլլիլիլ իլլիլ օլունտու-
մուլ մէրդըր սէլիլ իսէ, մէզքիւր աղաճ-
տան տէօրթ պէշ տալմ ուզաղտա կիլլէն
միշ խիլ:
Մէզքիւր իլլ պիլլիլիլ տէն սօնրա, շիլա-
լիլ, Թանքէթտ թարաֆընտան իլլիլիլիլէք
տէրէճէտէ պիլլ սէտա իլլէ,

— Պիլլիլ իլլ պիլլիլիլ տէն սօնրա, հիլ տէ-
յիլ իսէ պիլլա աղալաաաա շու հէրիլիլ պու-
հալտէ պուլունտա գաթիլիլ էմիլ օլունտա
տէտի:
— Էվլէթ, էվլէթ, տէնու պիլլան իթ-
տի շըղալլիլ, պիլ աղալաա մէրդուլ օ հալ-
տէ պուլունտալընա պիլ տէ մէմուն օլուն-
տօրում:
— Հէյ վահ, Հէյ վահ, տիլլէտէ խիլ
Մօրալիլ քէնտիլ քէնտիլիլ, զալիլ հէրթիմ
օլաա, պիլլիլ իլլիլ խալաալ տուր: Պէլիլ
իլլիլ պիլլա շարէ վար տըրթի, օ տալիլ պու-
րիլ հիւտէթլիլիլիլ էկիլիլիլլէրլինիլ Եօլ-
տիլալլիլիլ տիր: Սիլ, Մէրիլիլ Անէ, է-
կէր պէնիլ պիլլա միւլիլլիլ իլլէ շուլարըն է-
լիլտան զուլիլաաադ օլալ իսէն, սանա
իլլիլիլ պիլլա մուլ էաղալըն վաա իտիլիլ:
— Աղիլիլ միւսիլ Գիլիլիլ, տէտի շըղա-
լիլ, պիլլիլ տուլլիլալ իլլիլ, նէ՝ զալիլ
մահէլլ իլլիլիլիլ իթտիլիլ: Պիլլիլիլիլիլ
պու քէք պէյիլ պիլլա մատտէ տիր, հալ
պու քիլ էաթըր միւստաա գաալա շըղալա-
աա օլան շու պիլլիլիլ շալ շըրթլարըն ա-
րաթընտա պէլլիլ պիլ թէլլիլիլիլ ինտ
իլլիլ, խալիլիլ կիւճ տիր:
— Էվլէթ, պիլլիլ պիլլա մահէլլիլ իլլ-
իլիլիլ իլլիլիլիլիլ մաղալա, թարա-
ֆէյն պէլլիլիլ միւսապիլլիլ պաղիլ սաղ-
լաալ իլլիլ տիր:
— Նէ՝ տիլլէ իլլիլիլիլ օլունտալըն:
— Դուսու տիլլէ իլլիլիլիլ, սիլիլիլ

քիլ, պէնիլ շարիլ օրմանար իլլիլիլիլ կէ-
շէր, վէ ալլալլէ պէնիլ մանաթըմ տուր:
Պէլիլիլ էաղալըն տիլլալալմ, գաթալ
գուշու կիպի ուզալը կէօրիլ, պուլունտան
պալաա, աթ տըրթըմ թիլլիլիլիլ տէ պու-
լիլիլիլ, վէ գուշուլաալ տա, պիլ խուր-
մա աղաճընըն թէլլիլիլիլ: տուրան պիլ
քիլիլիլ գուշա նիլան իտիլիլ օլաա, էլիլիլ
մահէլլիլ մաղալաալիլ վաալ օլալ: Իմիլ
էկիլ պէն պիլլիլիլիլ տէլլա ալլէլ իտէճէք
օլալ իսէլ Վիլլիլ Եօլմիլիլիլիլ տիլլէ տիր:
Իմիլ, թէլլալ իտիլիլիլ սիլլէ քիլ, պէն
սիլլիլ Եօլտիլիլիլ իսթէլլիլ, սիլլիլ հաեա-
թընը պանա լաղըմ տըր, գիլա, վաղաա
սիլլ պէնիլ տիլլաաաա էն գիլաաա սէվ-
կիլիլիլ օլան պիլլա մալլուգու էլիլիլիլ
զաալ իթտիլիլ, ֆաղաթ սիլլ պէնիլ հաղ-
ընտաաաաա գալալալալ տէ իլլիլիլիլ
սիլլ պէնիլ ալաաթ մաալընը վէ խիլաալիլ
տալիլ իթմէտիլիլ, պիլաալիլիլ պէն զա-
րիլ ու աաալիլիլիլ տէ հաղալալիլիլ
իլլիլ հալլէթիլ իթմէլ իսթէլլիլ: Եու-
հալալ սիլլիլ գօրթիլալաալ իլլիլ խուր-
շու տուր: Էալիլ շու մաղալաալը կէօրիլ
Եօլմիլիլիլիլ:
— Էվլէթ:
— Էվլէթ իսէ, պաղըլիլիլ իլլիլ ուզալընտա
էվլէթ պիլլա սուրէթտէ տուրալմ քիլ, պու
մաղալաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաաա
— Պաղալ օ հալտէ պիլլիլ պիլլիլիլ կէօ-

